

НК 1304
МИКОЛА КАПЕЛЬГОРОДСЬКИЙ

МОЇ ПІСНІ

АДОМ „ВІСТНИКА ПОЛІТИКИ, ЛІТЕРАТУРИ Й ЖИТТЯ“

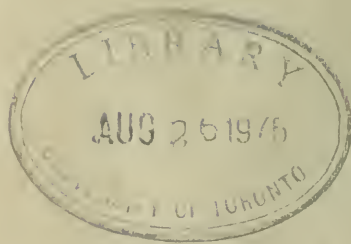
ВІДЕНЬ, 1918.

З друкарні Адольфа Гольцгавзена.

МИКОЛА КАПЕЛЬГОРОДСЬКИЙ

МОЇ ПІСНІ

НАКЛАДОМ „ВІСНИКА ПОЛІТИКИ, ЛІТЕРАТУРИ Й ЖИТТЯ“
ВІДЕНЬ, 1918.

PG

3948

K32295

M6

I.

МОЇ ПІСНІ . . .

Мої пісні — це не байдужий спів, —
Це не ознак юнацького завзяття,
Це не пуста утіха прою слів...

Мої пісні — це спів прокляття!

Я їх співав не в рідній стороні,
Їх визвали в життє не чари долі, —
Родили ся вони в часи сумні:

То в час війни, то в час неволі...

Їх першій звук не рідний степ вчував, —
Не вітри їх появу привітали, —
Серед страждань і мук він пролунав:
В неволі співи ці зростали...

Мов квіти ті, що в темряві росли,
Мої пісні і бліді і безсилі, —
Та я й не жду собі за них хвали,
Мені байдужі слави хвилі...

Одне-б хотів... щоб в рідній стороні,
Коли я вмиру бува отут в неволі, —
Та заспівав би хто мої пісні
Далеко там... в степах... на волі...

БАЖАННЄ.

Хотілось би знати, чи скоро діжду ся.
Чи довго ще мушу чекати
Я тої хвилини, коли поверну ся
До рідної хати?..

Чи скоро я вбачу і любов Україну
І рідній ниви та луки.
Чи може в неволі отут і залину
Від туди та муки?..

О, дайте бо змогу, щоб рідним повітрям
На повнії груди дихнути,
Рідню всю і неньку і любу дружину
В обіймах стиснути!

Щоб впити ся щастям життя на Україні,
Забути в нїм муки неволї. —
Тодї... хоч і вмерти, та в Рідній Країні
І — вмерти на волї...

ДО П. . .

Як будеш ти коли проходить по майдану,
Де довгий ряд казарм і сїрих і сумних, —
Не бій ся, як тобі тихесеньке риданне
Почуєть ся від них...

То не душа жива ридав там забута,
Розбитих мрій моїх то пісня жалїбна, —
То в стїнах тих риді кайданами прикута
Життя мого весна...

ДО П. . .

На крилах сну в чудову ніч весни
Легесенько, як дим, я в Рідний Край полинув
І там серед квіток в зеленому гаю
Тебе, моя кохана, спірінув.

Під тїнню віт на шовковій траві
Одна сидїла ти засмучена від горя
І плач тихий лунав, коли я підійшов
Й сказав: „Добрідень, моя зоре!“

Єдина мить, і після довгих лїт
В обіймах знову ми одне 'дного держали
І ти сміялась вже, хоча в очах твоїх
Перлисті сльози ще дріжали.

Й питаєш ти, де був я до сих пір, —
В журбі, чи радісно цей довгий час проводив,
Й невже забув тебе, що так давно-давно
Нї раз до тебе не приходив...

Моя зоря! Не тільки мить одну,
Я-б все мове життя з тобою волїв бути, —
Але даремна річ!.. в далекому краю
В неволї мушу я сидїти...

І тільки в снах та в мріях золотих
З тобою, любая, я кожну мить буваю,
А в дійсності все сам... і дійсність мов та ніч...
І я — сумую та ридаю...

ДРУЖИНІ.

Нам доля сувора в дарунок весільний
Не квіти чудові прислала, —
Самотність злиденну та горе і сльози
На нашій дорозі поклала.

Густими тернами йдемо ми, кохана,
До спільного щастя, — та різно,
І дійдем запевне, та тільки бою ся,
Що дійдем занадто вже пізно.

Бо кожну хвилину, я чую, що сили
Далекість дороги зменшав
І в стомлених грудях бадьорість юнацька
Мов вогник в степу погасав...

І врешті, стомившись життям в самотині,
Хоч й зійдемося, люба, шляхами,
То підем, запевно, байдуже, спокійно
В останній похід наш — до ями...

ДО МАМИ.

Мамонько любая! Мамонько рідная!
Знаю, що тяжко тобі, —
Знаю, що часто сумувати ти, бідная!
Ночі проводиш в журбі.

Як тільки серденько стиснеть ся болісно,
Думи нахлинуть сумні, —
Це вже — гадаю я — знов, моя рідная
Знову рида по мені.

Мамо кохана! В краю далекому
Серцем я чую твій сум,
Сльози пекучії, ночі безсоннії,
Рої безрадівних дум.

Часто я бачу тебе, моя рідная,
Ночі весняної в снах:
В погляді сумному вираз безрадості.
Сльози пекучі в очах...

Мамонько любая! Годі журити ся,
Кинь свої думи сумні!
Ще-ж бо всіхнеть ся нам доля щасливая,
Прийдуть ще радости дні.

Всі ми, розкидані грізною бурею,
Вернемо знову до вас, —
Волі могутньої, долі щасливої
Скоро надійде вже час.

Щастя родинною, мамо кохана!
Вернеть ся час чарівний, —
Грізна-ж сучасність, сльозами залитая,
Буде лиш спогад страшний...

СЕСТРИ С. К.

Як діждеш ся, любя, ти днів весняних,
Поюжих, чудових, мов сон чарівних,
І підеш гуляти в завітчаній гай,
Про мене в хвилину ту, сестро, задай.

Задай, що в неволі вже третю весну
Стрічаю й провожу в якомусь півснугу, —
Бо радости мало приносять ці дні
Самому, в неволі, в чужій стороні.

Байдуже дивлюсь я на все ізза ґрат
Ні співам пташиним, ні квітам не рад, —
І гадка болюча рве душу мою:
Коли то вже буду я в Ріднім Краю?..

Чи скоро вже прийдуть ті радісні дні, —
Що з вами я вбачу ся, рідні мої, —
Чи може ще роки в неволі пройдуть,
Поки то дні волі до мене дійдуть?..

Три роки в неволі в літах молодих!..
І болісно й тяжко задати за них;
В житті мов та буря вони пронеслись,
Сльозами в весняній ночі змились...

І чисті мов перли, легенько мов дим
Полинули сльози, незримі ніким,
І впали росою у Ріднім Краю
На квіти чудові в зеленім гаю...

Як будеш ти, сестро, в гаю тім гулять,
В чудовій квіти голівку квітчать,
І вбачиш на квітах росини ясні,
Згадай мене, сестро, у Ріднім Краї!..

В НЕВОЛІ.

В далекій країні
Що дня, що хвилини
Я думку болючу гадаю,
Чи скоро діжду ся,
Що знов поверну ся
До Рідного Краю?..

Два роки минули,
Мов сон промайнули,
І третій неволі минає, —
Стомив ся я тілом,
Душа наболіла, —
А волі немає...

Всі рожеві мрії,
Думки і надії
В неволі зівяли, розбились, —
Чекаши, сидіти,
Страждати, терпіти —
Не маю вже сили...

Хочби на хвилину
У Рідну Країну
Злітати, побачити знову
І ріднеє поле
І села і гори
І пишину діброву;—

Щоб знов в гущавині
Безжурні пташині
Веселії співи почути;
Щоб любов рідину
І сина й дружину
Обняти, стиснути...

І досить зирнути,
Обняти, стиснути,
Щоб знову ожити душою,

Щоб сили набратись,
Боротись, змагатись
З недолею злою...

БАЖАННЄ.

Хотів би я цей довгий час полону
Не дійсно жить, а в чарах сну лежать,
Щоби людських спражданя і прокльону
І сльіз — не чуть, не бачить і не знать.
Щоб відпочить і тілом і душою,
Бо змучив ся, в неволі сидючи;
Вже сил нема бороти ся з судьбою,
Даремне яских волі днів ждучи...
Але заснуть і в чарах сну лежати,
Забути все, що дієть ся тепер, —
І разом з тим і вірити і знати,
Що ти живий, що ти іще не вмер,
Хотів би я...

... Коли-ж проміні волі
Пробють до нас в бараки ці тісні,
Тоді від сну болючого неволі
Бажало ся-б проснутись і мені.
І знов вернуть на лобу Україну,
І знов почуть всі радости буття,
І все забудуть... неволю і чужину
І пригоди всі бурхливого життя.
Але воюнь палкий святого інюу
В душі моїй хотів би зберегти,
Щоби палить в людях байдужість їх лїннву
До кращого життя, до кращої мети.

З ОСІННІХ НАСТРОІВ.

1.

Минула ся весна... Вже осінь всю природу
В свій зодя золотий поволі зодягав
І дощикою дрібним весни красуні вроду
З лиця природи матері змивав...

Не квітнуть квіти вже і степ не зеленіє
І спів птишиний більш в дуброві не лунав,
Затих і пишнний гай... зівянує і жовтіє
І зодя золотий до ніг своїх скидав...

Природа умира в риданню жалібному...
Та прийде ще весна, і знову аїс і поле
Знов зашумить життєм... але в житті могому
Моя весна не прийде вже ніколи...

2.

І жить не жив—і жити сил не маю
І сам не знаю я, що діять, що робить...
Знесились весь і тілом і душою, —
Лиш серце молоде ще пригне жить-любить.

Але любити нема кою в неволі
І жить життєм раба занадто тяжка річ!..
Терпіть же й ждять ясних промінів волі—
Даремне, бо крутом похмура темна ніч...

Хоча й діждусь нарешті я днів волі
І поверну ся знов до рідних доріжок, —
Теж мало втіх, — бо не верну ніколи
Я днів моїх юнацьких, молодих...

3.

Сиджу в неволі я... за днями дні плвуть,
Поволі день за днем вже третій рік минає...
Вже я знесились ждять... надії пшні мруть
І сам я мов той мрець... а волі все немав.

Гадаю часто я, чи дійсно я живу,
Чи тільки сон страшний та тяжкий бачу?..
Кого-б спитать?!.. Але... хто вчує річ мою
В цих громах боротьби серед страждань і плачу...

Я змучив ся увесь... Чого ще маю ждять?
Та й чи діждусь коли, що прийде порятунк?..
Чим довше буду ждять,—тим більше і страждать...
Доволі!.. Смерть!.. іди... зведем з життєм рахунок..

II.

СІВАЧАМ.

(Культурним робітникам по таборах присвячую).

*Смілійше кидайте зерно,
Воно зійде й зазеленіє, —
Бо й ґрунт родючий і давно
На нїм ніхто уже не сіє.*

*В чужих руках були лани,
Чужі над ними панували, —
Тому так пишню буряни
На всім просторі виростили.*

*Але ваи плуї до самих нїдр
Родючий ґрунт перевертає,
Від буряну найменший слїд
На всїх просторах замітає.*

*Смілійше-ж кидайте зерно.
Вже скоро й сонечко приріє:
Ростки чудові дасть воно
І гарно скрізь зазеленіє.*

*За працю-ж ту, що кладете
Ви тут в неволї на чужинї, —
Чудові жнива зберете
Колїсь на Вільній Україні.*

— — —
* * *

*Я з острахом дививсь, як гори хвилї,
Що в морї життєвїм так грізно підняли ся,
О берїг вдарили зі всієї сили,
Як кров і сльози всюди розмили ся.*

*Я з острахом вчував ті громи-шуми,
Що в морї грізно так і день і ніч лунали, —
В душі зівяли пишні квіти-думи,
А в серцї жах і сум запанували...*

Ти час минав... і чим страшнійш ревіли,
І чим грізнійш в житті здіймались гори-хвилі,—
Тим мрії більш в душі моїй зростали,
Надії знов вертали в повній силі.

Бо-ж все життя до самої глибини
Захвилювало ся під хвилями-горами,
А в глибині-ж там — воля України
Потоплена без жалю Москалями.

І радісно я жду тепер хвилини,
Коли надійде вал страшний, несамовитий
І винесе нам волю України
На бері, кровю та сльозами злитий...

* * *

О сламенись,
Людством проклятий Бог війни!
Вже піднялись
Від сліз річки мов в дні весни;
Весь світ в крові
І трупом вкрита вся земля, —
Нема любви,
Лиш смерть невпинно скрізь цуля.
О, перестань,
Ти грізний Бог війни, пільми,
Збрати дань
Страшну, криваву між людьми.
Коли людей
Тобі не жаль.— хочби жалів
Сиріт, дітей
І їх нещасних матерів.
Полянь на них:
Їх батько десь в землі лежить,
А їх самих
Ти хочеш з голоду вморить.
Все їх добро,
Цей вислід праці тяжких літ,
З огнем пішло
Твоїм жерцям кривавим в слід.
Пустині скрізь,
Де села тихо так цвіли;
З крові та сліз
Річки повсюди протекли.

Хоч не дивись
На світ:—кругом лиш страшні сни...
О, схаменись,
Людьми проклятий Бог війни!..

СІЧОВИК.

Серед вічних снігів,
Де в просторі степів
Тільки вітер холодний гуляв,—
Там — в чужій стороні
Без друзів, без рідні
Січовик молодий умірав.

В потемнілих очах
Відбиваєть ся жах,
Що помре він в снігах на чужині,
А сніги та люди
Заметуть всі сліди
І забудуть його на Україні.

А він край свій любив,
Для України лиш жив,
За Україну пішов і вмірати,
Коли ворі лисий
Рідний Край дорогий
Став огнем і мечем руйнувати.

І він вмерти-б хотів
Серед рідних степів,
Щоби в Ріднім Краю поховали,—
Не судилось тою,
Бо забрали його
Вороги, до полону забрали.

І в далекі сніги
Умирають завезли
(Хай не рветь ся з полону тікати!)
І залишили там
На поталу снігам,
Щоби знав, як Україну кохати.

Він й не плаче за тим,
Що вміра молодим, —
Бо-ж в вічне лиш небо над нами,

Йому жаль лиш того,
Що мошлу його
Занес тут в чужині снігами.

І в весняні дні,
Так хороші, ясні,
Там—на рідній далекій Вкраїні—
Чи-ж хто зможе прийти
І квіток принести
На мошлу його тут в чужині?..

Пройде років зо три
І сніги та вітри
Зрівняють убогу мошлу
І ознак не лишить,
Де заритим лежить
Січовик, що помер за Україну...

ДО МАРТІВСЬКИХ ПОДІЙ В РОСІЇ.

Я вірив в те, що скоро день настане,—
Хоч темна ніч висіла над землею,
Закутала життя в кривавій тумани
І зле сміяла ся над вірою моєю...

Я вірив в те, що правда переможе.
Хоч всюди ще неправда панувала;
Від сліз людських і крові сита-пяна.
Вона з моєї віри глузувала..

Та сталося враз, що світова зірниця
Червоним полум'ям на сході спалахнула,—
Стидила ся неправда діл неправих
І ніч нараз поблідла і здригнула..

А схід горить!.. І полум'я червоне
Все більше-більше неба огортає.
Готує шлях приходу Правди-Сонця!..
Минула ніч!.. Людство, радій!.. Світає!..

УКРАЇНІ.

Я вірю, що муки й страждання твої
Нарешті скінчаться вже мають
І не брязкіт кайданів, а волі пісні
В просторах твоїх залунають.

Бо хвилі життя вже розбили царат,
Що всюди миш острах наводив,
І звуки тавмні наповнили враз
Руйни вязничий народів.

Від снігом покритих кавказьких вершин
По кровю залиті Карпати —
Ці звуки зміли ся в чудовий один:
„Нам Вільна Вкраїна є мати!“

І вірю я: скоро надійде вже час,
Що вільна ти будеш, Вкраїно,
І юрда, щаслива збереж усіх нас
Під стягом твоїм жовто-синім...

ВІРТЕ! ПРИЙДЕ ВОЛІ ЧАС...

Там далеко в Ріднім Краї
Пісня волі скрізь лунав,—
Там вже рвуть кайдани люди,
Рух живий, бадьорий всюди,
Там за волю бороття, —
Там — життя!..

Нам же зле судила доля:
В молодих літах неволя,
Та ще й в ці святі хвилини! —
В час відродження Вкраїни,
Коли всім хотілось нам
Бути-б там!..

Але їді сумувати,
Серцю жалю завдавати: —
Вже в повітрі весняному
Звуки волі плинуть з дому...
Вірте! Прийде волі час
І для нас!..

ЗАКЛИК.

Гей, хто вірний син народу,
Озови ся!
Пильним поглядом навколо
Подиви ся:
Ніч похмура, безпросвітня
Вже минула, —

Зоря волі ніжно, мрійно
Подихнула.
Нашим злидням вже остання
Бв хвилинка:
Оживав-воскресав
Україна!—
Та нарід нам довгі роки
Тя кайдани,
Тому в ньою тіло й душу
Криють рани.
Треба заходи рішучі
Поробити,
Щоби в людях слід неволі
Залічити;
Щоби з ні козацьких вільних
Зюїть рани,
Що намуляли-натерли
Ім кайдани.
Тож вданіть та куртуйтесь,
Час не гайте! —
Всіх до праці в користь люду
Зазивайте!
Бо хто вірний син народу
Й України,—
Той не стратить тепер марно
Ні хвилини...

* * *

Що се чути? Хтось ридав...
Чи-ж не сором в дні весни
Так ридати?..
Ах!.. Це мати...
Її люблені сини
За Вкраїну й її волю
Поляли в кривавім полю...
Мамо, мамо! Кожен знав:
Тяжко це перенести,—
Але... любя!..
Їхню зубу
Чи-ж слізьми завернеш ти?!..
Заспокій ся: не зачне
Їхня слава на Вкраїні.

ДОВОЛІ СМУТКУ Й СЛІЗ. . .

Тепер не час риданню жалібному,
Ридали досить ми в часи сих тяжких днів —
Доволі смутку й сліз!.. В повітрі весняному
Хай радісно луна учиний веселий спів!..
Ми все життя лиш мучились й страждали
І сліз, пекучих сліз занадто пролили, —
Тому радійте всі, що дні туди минули,
Що світ ясний засяв серед пустої мли!..
А тих братів, що кровію своєю
Добули волю нам і рідній стороні, —
Їх слава не замре над рідною землею,
Про велич їхніх діл співатимуть пісні...
Ридання-ж їх не зможе оживити, —
Пощо тоді й ридання те пусте!..
Доволі смутку й сліз!.. Бадьорим треба бути,
Нас в рідній стороні безодня праці жде!..

ДО ТОВАРИШІВ.

Товариші-брати! В неволі в чужині
Судилось бути нам в великі ці хвилини,
Коли далеко там у рідній стороні
Святкує люд відродження України.

А ми немов за ірїх віддалені від них, —
Та подих весняний й до нас вже долітає —
І чуємо ми тут в бараках цих тісних,
Що Рідний Край — Україна воскресав!..

Товариші-брати! Ми живемо в цей час,
Що величю піднявсь над усіма часами, —
Але величність ся примушує і нас,
Щоби і ми були людьми-орлами!..

Поклянемо ся-ж тут, що всім своїм життям
Чи в рідній стороні, чи де-б то на чужині
Покажемо себе і світу і людям
Достойними великої хвилини...

ПРИСЯГА.

Я син України — і долю свою
Я з долею Рідною Краю скую:
Особисте щастє і радість віднині
Приношу я в жертву коханій Україні.

Я знаю: мене жде сувора судьба, —
Це з ворогом лютим страшна боротьба,
Де буде рішати ся доля України:
Чи воля і радість, чи смерть і руїни...

Та я не бою ся іспитів страцих,
Нехай навіть смерть я знайду собі в них.
Байдужий до того: не стану тужити,
Без волі України — нема чого жити!..

Віднині я маю одну лиш мету,
Мов сонечко ясну, прозору, святу —
Це — пута неволі навіки розкути
І волю і щастє України добути. .

СЛАВА!..

Слава всім тим, хто за волю України
Мерли в далеких снігах на чужині;
Всім, що за волю України лягли,
Кровю і тюрми й Сибір ізлили...

Слава всім тим, хто в сучасну хвилину
Кровю боронять кохану Україну,
Всім, хто в хвилину велику не спить,
Пильно за рухом ворожим стежить...

Слава всім тим, хто за волю України
Мають завчасу лягти в домовини,
Всім, хто в хвилину велику не спить,
Міцно руками рушницю держить...

Тим же, хто рідну Україну забув,
Тим, хто не сином, а ворогом був, —
Всім тим, хто спить, коли йде боротьба,—
Сором!.. Ганьба! .

В НЕВОЛІ.

Я знесилив ся ждати
І боліть і гадати.
Як там рідні? Що дієть ся з ними?
Полетів би туди, —
Не пускають дроти
І озброєна варти за ними.

А там в Ріднім Краї
Серед промів борні
Все яснійше клич волі лунав,
Й я хотів би туди,
Щоби стати в ряди
Тих, хто волі і щастя бажає.

Але мрії мої
Так хороші, ясні,
Не розквітнувши, сохнуть і вянуть,
Бо і вартя й дроти
Не пускають піти
На Україну хоч оком поглянуть.

Зате часто я в снах
Себе в рідних степах
Почуваю—в безмежнім просторі:
Всюди рухи живі,
Всюди мають вітри
Ясні жовто-блакитні прапори.

І я в щасті ридав,
Що нарешті діждав
Бути вільним на вільній Україні,—
Та—прокинусь від сна—
І знов дійсність сумна,
І знов муки неволі в чужині.

Тому я би хотів,
Щоби протягом днів,
Які мушу в неволі страждати,—
Сумну дійсність забути,
Сном чарівним заснути,
Сном чарівним повитому спати.

А як вернуть ся дні,
Так хороші, ясні,
Як повернуть ся знову дні волі,—
Щоб проснутись мені
Не в чужій стороні,
Але в рідній Україні на волі.

III.

ДО П...

*Слухай, зоре моя!.. Коли часом бува
Під віконцем своєї кімнати
Вчуви сміх у ночі,—не гадай, що сичі
То зібрались тебе полякати.*

*Не сичі то сміють ся, голубко моя,
То смієть ся михая недоля,
То радів вона, що взяла таки нас,
Що над нами її тепер воля...*

*А як часом не сміх, а ридання тихе
Під віконцем твоїм залунав,
Не жахай ся його ти, ридання того,
Бо то доленька наша ридав...*

*Але вір, що настане жадана пора,
(Хоч і довго ще мусимо ждати!),
Коли доленька буде сміятись, радить,
А недоля від злоти ридати...*

МОЙОМУ СИНОВІ.

(По одержанню його першої фотографії).

*Сонця ясного проміннячком
В цій темряві життєвій
З Краю Рідного, далекою.
Прилетів ти, сину мій!*

*Я вже був до краю стомлений
В борні з хвилями життя
І байдуже ждав останнього
Переходу в небуття.*

*Але ти, з обличчєм янгола,
З ясним поглядом очий,
Знов наповнив мене радістю
Та бажанням жити і жити.*

І хоч ще життя хвилюєть ся
Безупинно день і ніч, —
Та дарма! Одним ми поглядом
Ти надав і силу й міць, —

І я знов з страшними хвилями
Поборює ще, сину мій,
Ти-ж — моя провідна зіронька
В цій темряві життєвій.

ДО АНДР. К—СЬКОГО.

Друже мій!
З наших мрій
Насміялись темні сили,
Коли ми в життє вступили,
Коли перший крок зробили
На арені життєвій.

Гарні сни
Днів весни
Під диханням злої долі
Рознеслись по чистім полі
Мов те листє від тополі
Лютим вітром в осени.

В боротьбі
Та в журбі
Проминають дні за днями
І, що час, то близи до ями,
Де ми знайдем разом з нами
Також є край своїй судьбі.

ДО К. Х—СЬКОГО.

Завданнє поета, мій друже коханий,
Найірише з усяких завдань:
В нім мало утіхи, багато сумніву
І страшно багато страждань.
Бо кожна найменша образа людини,
Найменша образи життя
В кристалевім серці поета знаходить
Болючий відгук співчуття.
Обріза людини в поетовім серці
Розбуджує праведний гнів
І всі тоді болі, усі почування
В чудовий складають ся спів...

То ірізні мов буря, то ніжні мов подих,
Мов сонечка всміх по весні —
Довічно лунають по світу між людей
Ті співи — мов сон чарівні.
Всі чари їх в тому, що кожне слово
Сльозами поет облива
І кровю своєю воїнською палкою
Гартує він мечі-слова.
А сила живуца із серця поета
Їх робить міцними мов сталь
І лунуть ті співи, лишивши поету
Лиш сльози пекучі та жаль...
Надходить хвилинка й поет умірає.
Але не вмірають пісні,
А з ними і імя поета до віку...
А нас чи зида хто?.. Чи ні?..

ДО П...

Памятаєш, моя зоре,
Ночі гарні весняні,
Вкриті сутінками юри,
Співи пташок чарівні?

В небі жадної хмарини,
Тільки місяць золотий
Розливає по долині
Світ таємно-чарівний.

Все спочило, все заснуло,
Тільки ми ще не спимо,
В якійсь таємній задумі
Над Кубанню сидимо.

Біля наших ніг невпинно
Грає хвилею Кубань,
Своїм шумом пророкує
Скоре здійснення бажань.

І ми радісні, щасливі,
Гимн співали дням весни,
Бо не знали, що це щастє,
Вся ця радість — лише сні!..

Скоро дійсність подихнула
Своїм подихом страшним,
Розлетілось наше щастє,
Наша радість мов той дим..

І тепер в краю далекім
Без друзів, в самотині,
Я пригадую ті ночі,
Ночі гарні, весняні.

Але дійсність так сувора,
Так далека від тих днів,
Що, здаєть ся, і ці ночі
Є пуста химера снів...

З РУМУНСЬКОГО.

I.

Basmul nostru.
— Mie și ție.—

Козак коника сідлає,
В світ широкий відїзджав
Погуляти,
Щоби в світї на роздолю
Своє щастє, свою долю
Пошукати.

Його мама виряжала
І віночок подавала,
Говорила:
— „Бережи ти цей віночок,
Чарівная, мій синочок,
В ньому сила!..

Скільки будеш мандрувати,
Будеш пильно доглядати,
Щоб віночок
Не зівяв, не запалив ся,
Щоби з нього не зубив ся
Нї цвіточок.

Ком-ж стрінеи ти дівчину,
Що захочеш за дружину
Собі взяти, —
Тодї муєши, любий сину,
Цим віночком ту дівчину
Заквітчати“.

Син відїхав... Молодому
Доля в світі чарівному
Шлях стелила,
І забув він те, що мама,
Як віночок показала,
Говорила.

Скрізь на шляху життєвому
Все дівчата чорноброві
Мов ті зорі,
І він їм за поїїлушки
Із вінка давав дарунки
— „Cât o floare“ *).

От нарешті приїзджав
В одно місто й зустрічав
Там дівчину.
Про яку він стілько мріяв,
Яку в снах лише лелїяв
За дружину.

І задав він, що востаннє
Говорила на прощаннє
Люба мати,—
Щоб віночком, нею даним,
Мав голівоньку коханій
Заквітчати.

Та задав він шлях широкий
І дівчаток яснооких
Й зажурив ся:
За їх смїх, за поїїлушки
Весь віночок на дарунки
Розубив ся!..

II.

Було все небо чисте та прозоре
Немов сльозина щирої любови;
В осінній одя вбрали ся вже гори
І жовтий лист стелив ся по дїброві, —

*) По цвіточку.

Коли я в перший раз позбавивсь чар любови
І глянув в світ тверезими очима,
Коли я в перший раз зневіривсь в сні чудові
Надій на щастє, вічно нерушиме...

І знову осінь... Знову все жовтіє,
І холодом несе з мові хати,
І я забув усе:—і щастє і надії,
Лиш не забув свій сум й страждання записати.

С О Н Е Т.

О дівчино-красуню! Перед тобою
Я — гордий син далекої Вкраїни,
Стопивши ся життям у самотині,
Стою тепер з покірною мольбою...

В ті перші дні після страшного бою
В просторах цих ворожої країни —
В неволі — думав — кожної хвилини
Все буду сам зі смутком та журбою...

Тому то я, коли тебе зустрінув,
На твій привіт не відказав нічого,
На тебе зглянувши холодним зглядом.

Але той час вже в далечінь поплинув
І я тепер молю тебе одного:
Дай з уст твоїх чарівним впитись ядом...

НА НОВИЙ РІК.

1918.

О рік новий! Вже третій раз в неволі
Стрічаю я з трівою цей день,
Йдучи від нього миру, щастя, волі.

І все дарма!.. Не чуť було пісень,
Ні звуків радісних приходу щастя-долі...
Як і всі дні, в сльозах минав цей день.

І ось тепер... Невже це жарти долі?..
Невже це сон: звук радісних пісень
І білий стя на кровю злитім полі?!..
О, ні! Я вірю, це вже справді день!..

IV.
УКРАЇНІ.

*Мій Рідний Краю! Україно любя!
Дивуюсь я тобі: яка метаморфоза!
Ще вчора ти—ніщо, етнографічна маса,
Сьогодні-ж ти—краса і велич і погроза!*

*Ще вчора світом ти була зовсім забута
І воріт твоїх, аби зовсім тебе зубити.
З крові і сліз кував страшинні пута:
Хотів бо й в гріб тебе закуту положити.*

*Сьогодні-ж глянть! Твій найстрашніший ворог
Закинув сам в борні твій, ним піднятий.
І від півночі аж по закавказькій Чорох*)
Знов піднялись народи, ним розняті.*

*А впереді всіх ти, моя Вкраїно любя!
І високо в горі тримаєш прапор волі.
І кличеш всіх синів під стяг твій жовто-синій
До праці щирої на вільнім ріднім полі.*

*І ми ждемо... ждемо лише хвилини,
Коли спадуть вже з нас тяжкі неволі пута
І ми повернем всі до Рідної Країни,
Де в вільних берегах тече Дніпро-Славута.*

*І там, де над Дніпром на березі крутому
Високий білий хрест видніється зівсюди.—
Припадемо в слезах, в екстазі чарівному
До рідної землі на волі й вільні люде.*

---

*) Річка в південнім Кавказі.

* * *

Я не можу співати веселі пісні,
Коли в серці ридання лунає,
Коли всюди, де глянь, лише труни страчні,
Коли смерть бенкетує, цуляє.

Я не можу співать про життя та любов,
Коли серце стискаєсь від болю,
Коли всюди, де глянь, лише труни та кров,
Коли сам я конаю в неволі...

Скільки раз я хотів, щоби в звуках гучних,
Щоби в співах веселих забути
Всі пригоди страчні моїх літ молодих.
Щоб душою спочити-заснути—

Але все те даремне, бо дійсність страшна
І свій звук в мої співи влітала.
І лунала тоді якась пісня сумна,
Що ще більше жалю навівала.

І я кидав тоді свій шалений намір,
Щоби співами душу приспати,—
Залишивши веселі пісні до тих пір,
Коли змовкнуть нарешті гармати.

І здаєть ся, що вже наближаєть ся день,
День свободи і щастя і волі...
Заспіваю тоді я веселих пісень
Там, на рідних просторах, на волі...

* * *

Вже скоро день! Вже скоро день,
Що в звуках радієних пісень,
З палким воїнсьм життя в серцях,
З сльозами радості в очах
В Країну Рідну з чужини
Повернем ми, її сини!

Той тяжкий час,—той страшний час,
Що в край чужий закинув нас,
Що всім людям з собою ніс
І смерть і кров і море сліз,—
Уже мина той час сумний,
Радійте-ж всі, хто ще живий!

Вже ось вона! Вже ось вона
До нас йде, воля чарівна.
Радійте-ж всі і ждiть, поки
Дотиком ніжної руки
Вона міцні дроти порве
І нас до себе позове.

Вже скоро день! Вже скоро день,
Що в звуках радісних пісень
Повернем ми в наш Рідний Край,
Де не життя, а справжній рай
Чекає нас, чекає всіх,
Хто ще не вмер, хто ще в живих!

Радійте-ж всі! Радійте-ж всі!
Хоч ми ще й тут в чужім краї,—
Проте що день, то ближче час,
Що в Рідний Край поверне нас,
Бо вже піднятий білий стяг
На кровю змочених полях.

ВЕСНІ.

Я ждав тебе, о весно чарівная!
Я ждав тебе, як сина мати жде.
Як дівчина козаною чекає,
Що в Рідний Край за щастям поведе.

Я ждав тебе, бо в тяжкий час зимою
В неволі й сам—зневірівсь я в життя
Й жалів, чому не зинув я весною
В той страшний час страшиною бороття.

Я ждав тебе... З хвилини на хвилину
Чекав тих днів, як Бога з небеси,
Бо вірив я, що подихом єдиним
Ти знов і віру й силу надаси...

Я ждав тебе... І ти не обманула,
Як завжди, ти прийшла ось повна краси—
І чари розлила, в обійми все стиснула
З низин землі до неба висоти.

І все круюм під чарами твоїми,
Як в давній час. наповнилось життя
І в звуках чарівних та в гармонійних співах
Лунала всюди й скрізь одна хвала буття.

Але зі мною що ти, весно, наробила?!
Ти в серце молоде влила отрути чар,
Й мене збудивши, ти цим разом оживила
І в серці молодім страшний любови жар.

Тобі це жарт! Сама дитя любови,
Любовою сиплеш ти на кожному ступні,
Тобі байдуже те, що я тепер в неволі,
Що третій рік вже сам в далекій стороні:

Що лиш некучий жаль та спогади з журбою
Та часом сум страшний зі мною тут живуть,
Що тут нема кою в чарівну ніч весною
В палкі обійми взять, до серця притиснуть...

Тобі байдуже це, о весно чарівная!
Ти свій любови знак кладеш на все під ряд,
Але любов це річ таємно чарівная:
На волі це життя—в неволі стуртній яд!..

* * *

І знов весна... І знову жар в крові
І серденько що день жвавійше б'єть ся,
Та тільки мруть в устах слова любви,
Бо трізно б'ють ще звилі життєві
І кров невинно лєть ся...

Кругом весна! Природа справжній рай!
І сонечко з небес так весело смієть ся,
І втїшино так бурмоче водограй,
І співці соловя наповнили весь гай,—
А кров невинно лєть ся...

Будь проклят той, хто винен в цій різні,
Хто так багато лиха скоїв,—подивіть ся:
Там, де були міста, хороші та ясні,
Повсюди кістяків лиш ворохи страшні
Та жах і сум... О люде!.. Схаменіть ся!..

НАУКА.

Бувало маленьким в зїмову пору
Я вийду погратись на дворі,
Та холод страшенний; я змерзну й дріжу,
А мама смієть ся й юворе:

— „Як хочеш, щоб стало теплїйше,
То рухай ся більше, живїйше!“

Я мамі послухав—і в кілька хвилин
Вже бігав веселий з санками
І бабу із снігу зліпив я і в тин
Стріляв я із снігу прудками...

І холод не каже нічого:
Боїть ся він руху живою...

Давно вже було це... Не так і давно,
Та всеж поросло вже літами;
Безжурне дитинство кудись заплило,
Сховало ся десь за юрами...

І я вже снігами не граюсь:
На людське життя придивляюсь...

І взнав я: в холод страшніший зими,
Що дме цілий рік без упину
І в кожній хатині стоїть під дверми,
Чекає на слухину хвилину,

І в хату свавільно заходить,
Людей же в їх хаті морозить.

І люде не знають, що діяти з ним,
Як холоду збутись, не знають;
Сидять нерухомо та Богу й святим
Молитви в сльозах посилають:

—„О Боже всевільний, могутий!
Пошли ти тепло нам живуче!..“

О люде наївні! Проживши життя,
Зостались ви всеж дїтворю
І вірите в чудо, і чуда ждете,
І мерзнете тою порою...

Як хочеш, щоб стало тепліше,
То ругай ся-ж, ругайсь живійше!..

ДО П...

Так!.. Це був лиш дивний сон:
Ніч весняна, місяць, зорі,
Скрізь в безмежному просторі
Гармонійний унісон...

І в цю гарну ніч весни
Ми, кохана, в двох з тобою
Упивали ся красою
Ночі, зірок, тишини.

Так принадно все було;
Сяйвом місяця залиті,
В чарах сну стоять повиті
Гай і юри і село.

Тільки річка—вічний рух—
Пісню вічну співав
І все лав, переливав
В сльозі зірок свій жемчур...

Там над берегом крутим
Ми сиділи в двох з тобою,
Утворюючись красою
І чарівним шумом тим...

Нам здавалось: все життя
Буде мов ця ніч весною,
Вщерть наповнена красою
Без журби, без бороття.

Але це все був лиш сон!..
Дійсність сіра, невольима
Вже стояла під дверима,
Залядала до вікон.

І ми й щастям не втілись,
Як вже щастя й проминуло..
Ми заплакали, зітхнули,
Попрощались й розійшлись.

І в далекій стороні
Я в неволі, на чужині,
Ти-ж хоч й дома на Вкраїні,
Але теж у самотині.

І не знаю, чи діждусь,
Доживу твої хвилини,
Що до Рідної Країни
Я з неволі повернусь?

Чи діжду ся я тил днів,
Коли нічо весняною
Буду слухати з тобою
Знов Кубані вічний спів?..

ДО А. ШАБЛІЯ.

Ти знов своє... Ти знов теряєш віру
В той кращій час.
Що після днів неволі в Ріднім Краї
Чекав нас.

Тобі все це здаєть ся сном чарівним
І тільки сном, —
А дійсність — ось вона: брудна „stålöga“
З малим вікном.

І в це вікно не світ, а тільки холод
Знаходить шлях
І губить мрії ті, що ти лелієв
В чудових снах.

Життя сумне сліди криваві робить
В душі твоїй
И гадаєш ти, що вже не зможеш здійснить
Чудових мрій!

О друже мій! Коли ще можеш вірити,
То вір мені,
Що скоро вже до нас надійдуть
Щасливі дні.

Лиш треба, любий, з серця молодого
Сумніви гнати
І щастя з вірою та певністю самому
Собі кувати.

І крім того ще треба сили волі,
Щоб все знести,
Щоб все вперед до мрії чарівної
Йти і йти.

Вононь в грудях, в душі глибока віра
І, любий мій,
З оружем цим ти зможеш осягнути
Найкращу з мрій!

— — — — —
* * *

Душа моя якимсь вогнем обнята
І серце радісно та дзвінко в грудях б'єть ся,
А в голові якісь чарівні співи
І все в очах моїх радіє та смієть ся...

Відкіль вона, ця радість надзвичайна,
І цей чарівний спів відкіль в неволі?
Хотів би знати я, в чому тут скрита тайна,
Чи дійсність це? Чи тільки жарти долі?

Але ні ніч, ні зорі світлосяйні,
Ані тиша німа в моїй холодній хаті
Не хочуть відповідь подати на сі питання,
Не хочуть радість серця нарушати.

А спів луна... Душа воцмем палає,
Істота вся співає перемогу...
Так знаю-ж я!.. Це тяжкий час минав,
Це серденько лаштуєть ся в дорогу...

— — — — —
* * *

Зірненьки яснії!.. З неба високого
Бачите все ви... Вас я молю,
Щоб розшукали ви в краю далекому
Рідну хатиньку—рідну сімю.

І розшукавши, в нічку положу
З неба високого гляньте до них,
Втіште їх трошки, втіште надією,
Скоро вже маю вернути до них.

Хай не жахав їх те, що на заході
Хмари ще різні криють усе.
Ніч проминула вже... Схід все яснійшав,
То вже нам сонечко світ свій несе.

— — — — —
* * *

І сам в неволі я — і навкруи, де глянть,
Повсюди лише сум та сльози із журбою
І мов в безумстві люд на невидиму грань
Веде страшину борню смертельну між собою.

І вся земля в крові, і труном вкрито все,
І все людство в якихсь проклятих чарах:
Один для одного лиш смерть страшину несе
І цубить все, що в, в отсих страшних пожарах...

Проте в душі моїй якийсь чарівний спів,
Бадьорий спів життя і день і ніч лунає
І ні гарматний звук, ані пожегарів дим
Цей спів життя в душі моїй не заглушив.

Бо вірю й знаю я, що в цих сльозах і крові
Спокутує весь світ гріхи свої природі
І злине все лихе... В братерстві та любові
Відроджене людство зажив на свободі.

У ВЕЛИКІ ДНІ.

... І мене в семі великій,
В семі вольній, новій,
Не забудьте помянути
Незлим тихим словом.
(„Заповіт“).

О, Генію! Нарід твій не забув тебе
І навіть жив усе одним лише тобою,
І в імені твоїм синів своїх веде
Тепер вперед до щастя і розвою.

А в час, коли найбільший ворог впав,
Безславно впав, а з ним упали й пута,
Що твій нарід століття цілі мав,
Що ними вся Україна була вкута, —

Весь твій нарід в ці перші волі дні,
Коли кривом все з радості пняло,
Твоєму Генію співав хвали пісні,
Твоє лиш імя скрізь все гомоніло.

Це був величний здвиг, якого світ не знав,
Якого в світі білши вже може і не буде:
То Генія свого нарід твій шанував,
То пам'яті Твоїй вклонялись вільні люде.

Було це рік тому... Сьогодні-ж свято знов,
Україна знов тебе, наш Генію, шанує
І в імені твоїм відродження своє
В отсі великі дні нарід Твій скрізь святкує.

Бо сталося те, чого Ти все життя бажав:
Україна вільна вже і Твій нарід на волі

*І стелить ся йому вперед широкий шлях,
Залитий світлом правди, щастя, волі.*

*І кожний крок вперед на новому шляху
Ми знаменуем все величними піснями
Твоїми, Генію!.. Хоч тілом Ти й помер,
Та духом все живий і все постійно з нами.*

С У Ч А С Н Е.

*В потугах світ: родиться скоро має
Нове життя,
І в імені його земля в оні палав:
Йде бороття.
Всі хочуть бачити нове життя подібним
До їхніх мрій
І борються за це й турбують бідну матір
В борні своїй, —
А світу-матері в цей час найбільш потрібні-б
Тиха й спокій.*

Д О М А М И.

(Подавши заяву про зачислення до Української Армії).

*Мамо! Де ти? Прийди
І від мук захисти
Свого сина... Я серцем хорію,
Я боюсь, що в ці дні
В злуках громів борні
Тобі лихо страшне заподію.*

*Знаю, що весь час,
Як розлучено нас,
Всі ці довгі три роки що днини
Усі мрії твої
Тут в чужому краї
Біля мене були що хвилини.*

*Знаю, часто в ночі
Ти ридала в тиші
І, ридуючи, Бога просила,
Щоби сила його,
Мене, сина твого,
Від усякого зла захистила.*

Серцем чую все я,
Тому мрія моя
Увесь час була волі діждати
І до тебе вернуть.
Біля тебе все бутъ,
Тебе втішити, страднице мати.

Але, мамонько! Знай!
Я люблю ще й свій край,
Я люблю свою любов Вкраїну —
І всі мрії мої
Там у Ріднім Краї
По всяк час, день і ніч, що хвилини.

І от саме в цей час,
Коли воля до нас
Вже з високого неба спустилась,
В Рідний Край дорогий
Давній ворог лихий,
Ніби та татарва навалилась.

Палять, нищать усе —
І Дніпро знов несе
В Чорне море лиш кров, а не воду.
І козацтво спішить
Рідний Край боронить,
Боронить свою волю й свободу.

Мамо любя! Прости!
Я повинен піти
Боронити кохану Вкраїну...
Та чи тільки діждусь,
Що до тебе вернусь,
Чи вже може навіки загину?!

Знаю, тяжко тобі
Знов коритись судьбі,
Знову серцем за мене боліти,
Але-ж всіх, хто живий,
Обовязок святий
В цю хвилину свій край боронити.

Мамо любя! Знай:
Я за Рідний свій Край
І життя положить не жалю;

Одного лиш боюсь,
За одно лиш страшує,
Об одним тільки серцем боїю.

Мамо люба! Прости!
Я бою ся, що ти,
Як помру я за Рідну Країну,
Не стерши ссрия мук
І в безодні розтук
Прокленеи — і мене... і Вкраїну.

Колиб в тяжкі ці дні
Був я в рідній семі,
Я-б не думав за це, не вагав ся;
Знаю я, що тоді
І сама ти мені
Не сказала-б ніколи: „зостань ся“.

А тепер... О прилинь
Хоч на кілька хвилинь,
Мамо люба! Хоч в сні на хвилину
І в теплі своїх снів
Розтопи мій сумнів,
Щоб спокійно я вмер за Вкраїну.

* * *

Правдо! Де ти?! Обізви ся,
В яким царстві під замками
Ти, замучена, розбита,
Стогнеи цілми віками?

Обізви ся, щоб ми знали,
Правдо, де тебе шукати,
Бо весь світ—одні вязниці,
Товсті мури, страшині срати.

І багато борців славних
Полягло скрізь молодими,
Як шукали тебе, правдо,
Поміж мурами страшиними.

Та даремне шлях тернистий
Вони кровю поливали,
Бо на місце мурів зринух
Инні знову виростали.

Зміст:

	стор.		стор.
I.			
Мої пісні	3	Мойому синові	19
Бажанне	3	До Андр. К—ського	20
До П...	4	До К. Х—ського	20
До П...	4	До П...	21
Дружині	5	З румунського:	
До мами	5	I. Козак коника сідлає... 22	
Сестрі С. К.	6	II. Було все небо чисте	
В неволі	7	та прозоре	23
Бажанне	8	Сонет	24
З осінніх настроїв. 1—3	8	На новий рік. 1918.	24
II.		IV.	
Сівачам	10	Україні	25
Я з острахом дививсь	10	Я не можу співати веселі	
О схаменись	11	пісні	26
Січовик	12	Вже скоро день!	26
До мартівських подій в Росії	13	Весні	27
Україні	13	І знов весна	28
Вірте! Прийде волі час...	14	Наука	28
Заклик	14	До П...	29
Що се чути? Хтось ридає...	15	До А. Шаблія	31
Доволі смутку й сліз	16	Душа моя якимсь вогнем	
До товаришів	16	обнята	31
Присяга	16	Зірньки яснії!.. . . .	32
Слава!	17	І сам в неволі я	32
В неволі	17	У великі дні	33
III.		Сучасне	34
До П...	19	До мами	34
		Правдо! де ти?!	36

Купуйте дешеві й загально-доступні видання
Союзу визволення України:

	к.с.
1. В. Антонович. Хмельниччина в повісті Г. Сенкевича	—80
2. М. Богданович. Білоруське відродження	—80
3. Іп. Бочновський. Фінляндія та фінляндське питання	2'40
4. Вяч. Будзиновський. Як Москва нищила Україну	1'20
5. М. Возняк. Наша рідна мова. З 18 портретами	—40
6. Памяти Івана Франка. Опис життя, діяльності й похорону. Зладив М. Возняк. З 12 малюнками	2—
7. Вол. Гнатюк. Національне відродження австро-угорських Українців (1772—1880 рр.)	1'60
8. Вол. Гнатюк. Українська народня словесність.	2—
9. Prof. M. Hruschewskyj. Die ukrainische Frage in historischer Entwicklung (Укр. справа в історичнім розвитку)	1—
10. М. Грушевський. Якої автономії і федерації хоче Україна	—80
11. В. Дорошенко. У відповідь наласникам.	1—
12. Вол. Дорошенко. Українство в Росії. Найновіші часи. З чис- леннями портретами	2'40
13. Памяткова книжка Союзу визволення України з 103 іл.	5—
14. О. Кириленко. Українці в Америці	1—
15. G. Cleinow. Das Problem der Ukraine	1—
16. В. Короленко. Як упала царська влада в Росії	1'20
17. О. Кобець. В Тарасову ніч. З образками	1—
18. О. Кобець. З великих днів. З образками	1—
19. М. Кордуба. Північно-західна Україна.	4—
20. М. Кордуба. Територія і населення України	4—
21. Др. І. Крипакевич. Українське військо. З малюнками	—80
22. Dr. E. Lewyuskyj, Galizien	1'20
23. Др. Е. Левицький. Листи з Німеччини	1'60
24. Др. М. Лозинський. Галичина в життю України	1'20
25. М. Лозинський. Іван Франко. З портретом Ів. Франка	2—
26. Др. М. Лозинський. Михайло Павлик	—80
27. Др. Осип Назарук. Слідами Українських Січових Стрільців. З малюнками	7—
28. Др. Іван Пулюй. Ukraina und ihre internationale politische Bedeutung	1'60
29. St. Rudnyuskyj. Ukraina. Land und Volk. Бр. 20— в полотні	24—
30. О. Скоропис-Іолтуховський. Значіння самостійної України	—40
31. Проф. С. Томашівський. Церковний бік української справи	—60
32. М. Trotzkyj. Die ukrainische national-politische Bewegung	1—
33. М. Троцький. Лтвовці	—80
34. М. Троцький. Як прийшло в Росії до революції	1'20
35. V. Štoma-Dovskij. Ukrajina i Ukrajinci (по хорватськи)	2—
36. Др. Л. Цегельський. Русь-Україна і Московщина-Росія	1'60
37. Др. Андрій Чайковський. Петро Конашевич Сагайдачний	—30
38. Чужинці про українську справу	—80
39. Т. Шевченко. Кобзарь. 2-й випуск	2—
40. Проф. І. Шишманов. Роль України в болгарськім відродженню	—40

Набувати можна отсі всі книжки в Адміністрації видань Союзу
визволення України. Wien, VIII., Josefstädterstr. 79, II, St., T. 6.
На жаданне висилаєть ся поштовий чек ч. 107.090.

Ціна 2 К = 2 гривні.